

Werk en inkomen

Piet Rietman, Econoom

Tel.: 0650264085 / piet.rietman@nl.abnamro.com

Reëel besteedbaar inkomen daalt: verlopen cao's

- ▶ **Het reëel besteedbaar inkomen daalt in 2021 en 2022**
- ▶ **Dat komt onder andere door verlopen cao's**
- ▶ **Loonontwikkeling verschilt sterk per sector**

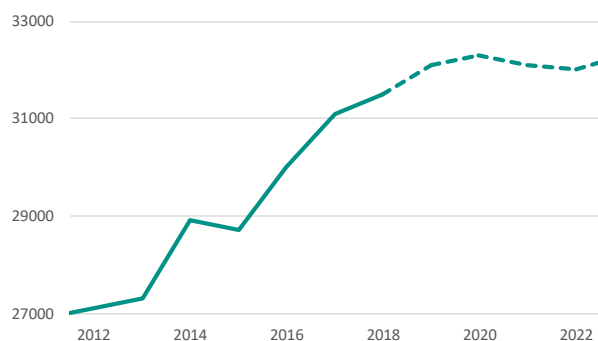
Het reëel besteedbaar inkomen daalt in 2021 en 2022

Een veel gehoorde opvatting tijdens en na de vorige recessie was dat de beurs en het BBP iets anders zijn dan de 'reële economie'. Ook op dit moment leven er veel van zulke opvattingen – het populaire boek 'Fantomgroeï' van Sander Heijne en Hendrik Noten zet bijvoorbeeld niet alleen vraagtekens bij de verdeling van de groei, maar ook bij het verschijnsel groei zelf. Logischerwijs winnen dergelijke debatten aan terrein in de jaren dat het volgens de klassieke parameters – zoals BBP – goed gaat, maar mensen in hun portemonnee het tegenovergestelde ervaren. 2021 en 2022 lijken twee van zulke jaren te worden, omdat de inkomens van huishoudens door allerlei remmende factoren (loonrigiditeit, ontslagbescherming, NOW) achterlopen op de conjunctuur.

We verwachten dat het BBP met 2,1% stijgt in 2021 en ook voor 2022 ligt een stijging voor de hand. Tegelijkertijd is [onze prognose](#) dat het reëel besteedbaar inkomen in deze twee jaren daalt (zie rechter figuur). Dit is wat een huishouden op jaarbasis netto te besteden heeft, gecorrigeerd voor inflatie.

Het besteedbaar inkomen stagneert...

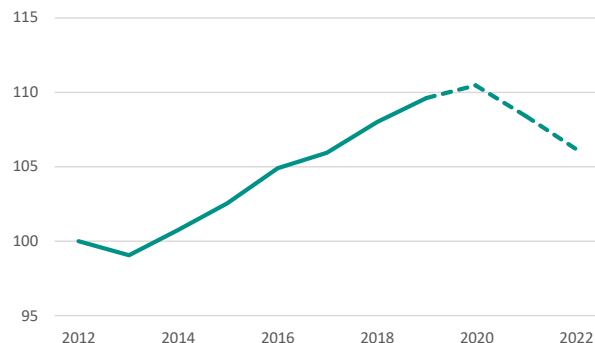
Gemiddeld gestandaardiseerd in €

Bron: CBS, prognose ABN AMRO

...maar daalt gecorrigeerd voor inflatie

Index, 2012=100

Bron: CBS, prognose ABN AMRO

Deze publicatie gaat in op de eerste van vijf aannames die ten grondslag liggen aan deze prognose:

1. Verlopen cao's bedreigen de loonontwikkeling
2. Steeds meer mensen komen in de bijstand terwijl die reëel daalt
3. Fiscale maatregelen stimuleren de nettolonen, maar zonder nieuw beleid is dat voorbij
4. De werkloosheid loopt op
5. Pensioenen worden gekort

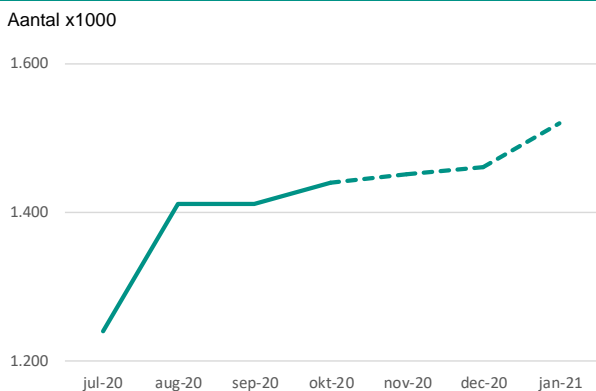
Verlopen cao's bedreigen de loonontwikkeling

De gemiddelde contractloonontwikkeling in Nederland beweegt zich normaliter binnen een bandbreedte van 0 en 3%. Gemiddeld genomen is dat net niet genoeg om het BBP bij te houden maar wel net genoeg om de inflatie voor te blijven. 'Gemiddeld' is hier het sleutelbegrip: in 2020 stegen de contractlonen terwijl het BBP daalde en voor 2021 verwachten we dat de contractlonen onder het inflatieniveau (1,4%) blijven. Op basis van recent gemaakte loonafspraken zou je kunnen denken dat dit anders is: 1,5% in de ene sector, 2% in de andere. Dit zijn echter de bedrijven en sectoren waar überhaupt nog afspraken worden gemaakt.

Bijna anderhalf miljoen Nederlanders heeft echter een verlopen cao en dit aantal neemt toe. Er zijn twee redenen om te denken dat deze toename aanhoudt: ten eerste hebben werkgevers momenteel te weinig zekerheden om afspraken over de toekomst te maken en ten tweede is vasthouden aan een verlopen cao voor werknemers een manier om in ieder geval niet akkoord te hoeven gaan met loonoffers.

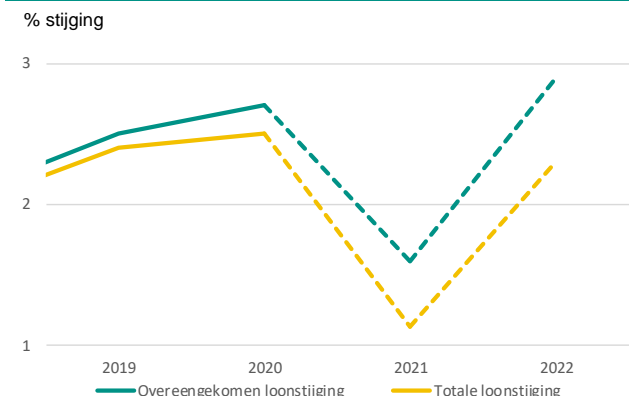
Een werknemer met een cao die als looptijd bijvoorbeeld 1 januari 2019 t/m 31 december 2020 heeft, met loonstijgingen in juli, ontvangt in januari 2021 hetzelfde brutoloon als in de tweede helft van 2020. Een verlopen cao betekent dus dat de loonontwikkeling 0% is. Hoe meer werknemers een verlopen cao hebben, hoe meer deze 0% drukt op de totale loonontwikkeling. In een normaal jaar, met bijvoorbeeld een paar honderdduizend werknemers met een verlopen cao, kunnen de gemaakte loonafspraken zo enkele tienden van procentpunten boven de totale loonstijging liggen. Met anderhalf miljoen werknemers met een verlopen cao wordt dit gat echter veel groter. Onze prognose voor 2021 is daardoor dat er weliswaar loonafspraken van 1,6% voor dat jaar worden gemaakt, maar dat de totale loonontwikkeling nog maar 1,1% is (zie rechter figuur). Op basis van onze inflatieverwachting voor dat jaar (1,4%) is dit net het verschil tussen de inflatie wel of niet bijhouden.

Steeds meer werknemers hebben een verlopen cao...

Bron: AWWN, ABN AMRO, prognose ABN AMRO

...waardoor loonafspraken een vertekend beeld geven

Bron: AWWN, ABN AMRO, prognose ABN AMRO

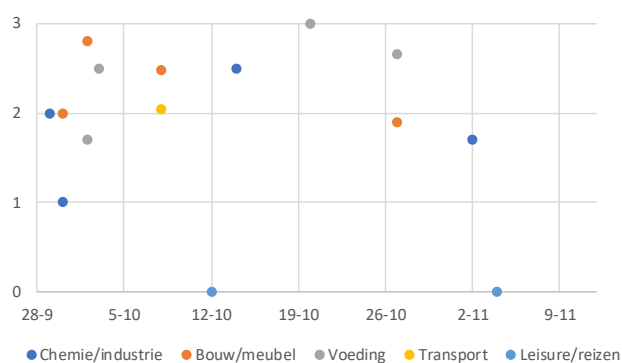
Loonontwikkeling verschilt sterk per sector

Een steeds belangrijkere component om de contractloonontwikkeling te voorspellen wordt dus om in te schatten welke werknemers in de toekomst een verlopen cao zullen hebben. Normaliter gaat dit om de bedrijven en sectoren waar de machtsbalans tussen werkgever en werknemer scheefgegroeid is door een hoog verloop van werknemers, door flexibilisering en/of door een lage participatiegraad in vakbonden. Zo waren er in het verleden verlopen cao's in bijvoorbeeld

de detailhandel, bij de supermarkten en in de uitzendbranche. Momenteel lijkt het echter alsof er andere factoren belangrijker worden dan ze al waren. Van de laatste vijftien cao's die werden afgesloten waren er bijvoorbeeld vier in de bouwmaterialen- en meubelbranche en vier in de voedingsmiddelenindustrie - de gemiddelde loonstijging in deze twee sectoren is meer dan 2% op jaarbasis. In onze transactiedata zien we dat de bestedingen van consumenten in deze sectoren stukken hoger liggen dan vorig jaar. Daar tegenover staan twee cao's uit de leisure/reizen-sector waar de nullijn is afgesproken, terwijl daar de consumptieuitgaven lager zijn. Hoewel tien uit vijftien cao's te weinig zijn om een trend mee te duiden, zouden omzetten in de toekomst een nog belangrijkere indicator kunnen worden voor de vraag of er wel of geen cao overeengekomen wordt in een bepaalde sector of bedrijf.

Loonafspraken dankzij lockdownmaatregelen?

Loonstijging op jaarbasis in recent afgesloten cao's, in %

Bron: AWWN, CNV, ABN AMRO

In grote lijnen zou dit voor de loonontwikkeling kunnen betekenen dat sectoren nu afwijken van de trend door lockdownmaatregelen (hogere supermarktbestedingen, meer tijd voor verbouwingen) en dat ze dit in de toekomst zullen doen door het opheffen van die maatregelen (horeca, evenementen, reizen).

DISCLAIMER

Dit document is samengesteld door ABN AMRO. Het heeft uitsluitend als doel om financiële en algemene informatie te verstrekken over de economie. ABN AMRO behoudt zich alle rechten voor met betrekking tot de informatie in het document en het document wordt uitsluitend aan u verstrekt voor uw informatie. Het is niet toegestaan dit document (geheel of deels) te kopiëren, distribueren, door te geven aan een derde of om het voor enig ander doel te gebruiken dan hier boven bedoeld. Dit document is informatief bedoeld en vormt geen aanbieding van effecten aan het publiek, of een uitnodiging om een aanbod te doen.

U mag niet om welke reden dan ook vertrouwen op de informatie, meningen, beramingen, en aannames in dit document noch dat het compleet, accuraat of juist is. Er wordt geen garantie gegeven, uitdrukkelijk of stilzwijgend, door of uit naam van ABN AMRO, haar directeuren, functionarissen, vertegenwoordigers, gelieerde partijen, groepsmaatschappijen of werknemers met betrekking tot de juistheid of volledigheid van de informatie in dit document, en geen enkele aansprakelijkheid wordt geaccepteerd voor enig verlies als direct of indirect gevolg van het gebruik van deze informatie. De opvattingen en meningen opgenomen hierin kunnen op enig moment aan verandering onderhevig zijn en ABN AMRO heeft geen enkele verplichting om de informatie in dit document na de datum hiervan te herzien.

Voordat u in enig product van ABN AMRO investeert, dient u zich te informeren over de verschillende financiële en andere risico's, alsmede mogelijke beperkingen voor u en uw investeringen als gevolg van toepasselijke wetgeving en regels. Indien u, na lezing van dit document, overweegt een investering te doen in een product, raadt ABN AMRO aan om een dergelijke investering met uw relatie manager of persoonlijke adviseur te bespreken om nader te bezien of het relevante product – met inachtneming van alle mogelijke risico's – past bij uw investeringen. De waarde van beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garanties voor de toekomst. ABN AMRO behoudt zich het recht voor wijzigingen in dit materiaal aan te brengen.

Alle rechten voorbehouden